

Μύθοι και πραγματικότητα για τη συμμετοχή του ΔΝΤ στο πρόγραμμα

Παρασκευή 27 Ιανουαρίου 2017

Της Μιράντας Ξαφά*

Μετά τη συνάντηση Σόϊμπλε-Λαγκάρντ στο Νταβός, τείνει να επικρατήσει η άποψη ότι το ΔΝΤ σίγουρα θα συμμετάσχει στο Ελληνικό πρόγραμμα, και μάλιστα πριν τα τέλη Φεβρουαρίου ώστε να μπορέσει η ΕΚΤ να εντάξει την Ελλάδα στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης στη συνεδρίαση της 9^{ης} Μαρτίου. Μετά από αυτή την ημερομηνία τα χρονικά περιθώρια για εκταμίευση δόσης πριν τον Ιούλιο (οπότε λήγουν ομόλογα ΕΔ ύψους 6,4 δις) στενεύουν επικίνδυνα, με την αρχή του εκλογικού κύκλου στην Ολλανδία στα μέσα Μαρτίου, στη Γαλλία τον Μάιο και στη Γερμανία τον Σεπτέμβριο. Για να κλείσει όμως η συμφωνία υπάρχουν τρία θέματα, που για να επιλυθούν θα πρέπει κάποιος να σβήσουν τις κόκκινες γραμμές τους:

1. Δεν έχει ξεκαθαριστεί αν οι Γερμανοί και οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι σκοπεύουν να εξειδικεύσουν τα μεσοπρόθεσμα μέτρα για το χρέος και να δεσμευτούν ότι θα τα εφαρμόσουν στο τέλος του προγράμματος, ώστε το Ταμείο να γνωμοδοτήσει θετικά για την βιωσιμότητα του.
2. Είναι μάλλον απίθανο το ΔΝΤ να υπαναχωρήσει από τις απαιτήσεις του για μείωση του αφορολόγητου και της «προσωπικής διαφοράς» στις συντάξεις. Αυτές οι απαιτήσεις είναι εκ διαμέτρου αντίθετες με το αφήγημα της κυβέρνησης ότι μεταθέτει τα φορολογικά βάρη στους «πλούσιους» και προστατεύει τις κύριες συντάξεις.
3. Εξ ίσου απίθανο είναι να υπαναχωρήσει το ΔΝΤ από το αίτημα της άμεσης ψήφισης μέτρων που διασφαλίζουν πρωτογενή πλεονάσματα 3.5% του ΑΕΠ

τουλάχιστον μέχρι το 2021, ώστε να κλείσει το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα 2017-21 χωρίς δημοσιονομικό κενό. Μένει να αποφασιστεί αν ο στόχος 3.5% του ΑΕΠ θα παραμείνει για περισσότερα από 3 χρόνια μετά τη λήξη του προγράμματος. Στο Eurogroup της 5^{ης} Δεκεμβρίου η Γερμανία επέμενε στα 10 χρόνια, ενώ άλλοι υπουργοί αποδέχονταν 3, 5, η 7 χρόνια.

Οι εξελίξεις θα επηρεαστούν από δύο εκθέσεις που πρόκειται να συζητηθούν στο Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ στις 6 Φεβρουαρίου: την ετήσια αποτίμηση της κατάστασης της Ελληνικής οικονομίας βάσει του Άρθρου IV του καταστατικού, που περιλαμβάνει έκθεση βιωσιμότητας του χρέους, και τον απολογισμό του ρόλου του Ταμείου στο δεύτερο μνημόνιο. Στο χρόνο που απομένει μέχρι το Eurogroup της 20^{ης} Φεβρουαρίου θα πρέπει οι επικεφαλής της τρόικας να επιστρέψουν στην Αθήνα και να συμφωνήσουν σε όλα τα εκκρεμή θέματα ώστε να υπάρξει κατ'αρχήν συμφωνία σε τεχνικό επίπεδο. Στη συνέχεια το αίτημα για δάνειο θα πρέπει να τεθεί υπόψη του Εκτελεστικού Συμβουλίου του Ταμείου και να εγκριθεί πριν το ΔΝΤ εκταμιεύσει χρήματα.

Τα προκαταρκτικά συμπεράσματα της αποστολής του ΔΝΤ που επισκέφθηκε την Αθήνα τον Σεπτέμβριο προϋδεάζουν για το περιεχόμενο της έκθεσης, που θα δημοσιοποιηθεί μετά τις 6 Φεβρουαρίου. Το βασικό συμπέρασμα είναι ότι χρειάζεται εμπάθυνση και επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων για να αντιμετωπιστούν τα τέσσερα εμπόδια στην μακροπρόθεσμη δυνατότητα της Ελληνικής οικονομίας να αναπτυχθεί: η δυσβάσταχτη δαπάνη για συντάξεις, τα κόκκινα δάνεια, η υπερ-ρύθμιση της αγοράς, και το υπέρογκο χρέος. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι η μείωση των συντάξεων μπορεί να γίνει με το ξεπάγωμα των σημερινών συντάξεων και την κατάργηση της προσωπικής διαφοράς. Το ασφαλιστικό πρόβλημα δεν λύνεται αυξάνοντας τους φορολογικούς συντελεστές σε μία φορολογική βάση που διαρκώς συρρικνώνεται, καθώς επιχειρήσεις και νέοι επιστήμονες μεταναστεύουν μαζικά. Χρειάζεται εκ βάρων αναδιάρθρωση εσόδων και δαπανών του δημοσίου, με διεύρυνση φορολογικής βάσης και χαμηλότερους συντελεστές αφενός, και χαμηλότερες συντάξεις, μικρότερο κράτος, και στοχευμένες κοινωνικές δαπάνες αφετέρου. Χρειάζεται επίσης μία κρίσιμη μάζα μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνει άνοιγμα των επαγγελματιών, άρση εμποδίων στον ανταγωνισμό, απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την αδειοδότηση των επενδύσεων και των επιχειρήσεων, ευθυγράμμιση της εργατικής νομοθεσίας με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, και επιτάχυνση απονομής δικαιοσύνης.

Έχοντας καταγράψει αυτές τις θέσεις στην ετήσια έκθεσή του για την Ελληνική οικονομία, δύσκολα το ΔΝΤ θα δεχθεί να συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα που δεν επιλύει αυτές τις αδυναμίες. Ένα τέτοιο φιλελεύθερο πρόγραμμα όμως δεν μοιάζει αποδεκτό από την σημερινή κυβέρνηση. Βρισκόμαστε έτσι σε ένα φαύλο κύκλο, όπου οι πιστωτές δεν θεωρούν ότι η Ελλάδα έχει κάνει αρκετή πρόοδο στις μεταρρυθμίσεις, επομένως διστάζουν να εξειδικεύσουν τα μέτρα ελάφρυνσης χρέους και να δεσμευτούν για την υλοποίησή τους, όπως ζητάει το ΔΝΤ. Από την άλλη

μεριά, το καταστατικό του ΔΝΤ δεν του επιτρέπει να χρηματοδοτήσει την Ελληνική οικονομία όσο το χρέος παραμένει μη βιώσιμο. Εξ άλλου η βιωσιμότητα εξαρτάται τόσο από την ελάφρυνση του χρέους όσο και από τις μεταρρυθμίσεις που προωθούν την ανάπτυξη και επιτρέπουν τη δημιουργία πρωτογενών πλεονασμάτων σε μόνιμη βάση. Χρειάζονται και τα δύο.

Αν η δεύτερη αξιολόγηση είχε ολοκληρωθεί εγκαίρως το Φεβρουάριο του 2016, ως όφειλε, τότε το πολιτικό περιβάλλον στην Ευρώπη θα ήταν πολύ ευνοϊκότερο και η κυβέρνηση θα είχε ανακτήσει ένα τμήμα της χαμένης αξιοπιστίας μετά την «σκληρή διαπραγμάτευση» του 2015. Αντ' αυτού, ο χρόνος κυλάει χωρίς να υλοποιούνται τα συμφωνηθέντα, ήδη γίνεται συζήτηση για τέταρτο Μνημόνιο, και η λίγη αξιοπιστία που υπήρχε εξανεμίστηκε με τις παροχές σε χαμηλοσυνταξιούχους που εξήγγειλε ο κ. Τσίπρας τον Δεκέμβριο με χρήματα των πιστωτών. Το 2016 απλώς αποφεύχθηκαν συνθήκες πλήρους κατάρρευσης, χωρίς η κυβέρνηση να αποκτήσει την κυριότητα του προγράμματος. Με αυτά τα δεδομένα είναι αμφίβολη η επίτευξη συμφωνίας στα στενά χρονικά περιθώρια που υπάρχουν χωρίς σημαντικές υποχωρήσεις από την Ελληνική κυβέρνηση. Αν δεν τις κάνει, πάμε ολοταχώς σε εκλογές.

****Η κα Μιράντα Ξαφά είναι senior scholar στο Center for International Governance Innovation και μέλος της ΔΕ της ΔΡΑΣΗΣ.***